

UO‘K: 378:37.013.78:316.774

**OLIV TA'LIM TALABALARIDA MEDIASAVODXONLIKNI SHAKLLANTIRISHNING
PEDAGOGIK AHAMIYATI****ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ФОРМИРОВАНИЯ МЕДИАГРАМОТНОСТИ У
СТУДЕНТОВ ВУЗОВ****PEDAGOGICAL SIGNIFICANCE OF FORMING MEDIA LITERACY IN HIGHER
EDUCATION STUDENTS****Maxamadjonova Mashxura Maxamadjonovna**
CAMU xalqaro tibbiyot universiteti o'qituvchisi**Annotatsiya**

Ushbu maqolada mediata'lim, mediakompetentlik va mediasavodxonlik tushunchalari, ularning farqli jihatlari, ushbu tushunchalarning tadqiqiga doir fikrlar tahlilga tortilgan. Shuningdek, mediasavodxonlikning muhim belgilari, ularning vazifa va darajalari ham o'rganilgan hamda tahlil qilingan.

Аннотация

В данной статье анализируются понятия медиаобразование, медиакompetentность и медиаграмотность, их различия, мнения по исследованию этих понятий. Также были изучены и проанализированы важные особенности медиаграмотности, их задачи и уровни.

Abstract

In this article, the concepts of media education, media competence and media literacy, their differences, opinions on the research of these concepts are analyzed. Important features of media literacy, their tasks and levels were also studied and analyzed.

Kalit so'zlar: matn, mediamatn, kontekst, savodxonlik, ommaviy kommunikatsiya, mediaviylik, ommaviylik, integrativiylik

Ключевые слова: текст, медиатекст, контекст, грамотность, массовая коммуникация, медианность, массовость, интегративный

Key words: text, media text, context, literacy, mass communication, medianess, mass, integrative

KIRISH

Bugungi globallashuv jarayonida yoshlarning zamonaviy axborot-kommunikatsiya tarmoqlaridan, xususan, internetdan foydalanish, axborotlarni tahlil etish borasidagi bilim va ko'nikmalarini yuksaltirish muhim masala hisoblanadi. Ma'lumotlarda keltirilishicha, har bir foydalanuvchi kuniga internetdan foydalanish uchun ko'plab vaqt ajratar ekan. Biroq bugungi kun talabiga ko'ra esa, zarur axborot va ma'lumotlarni keraksiz va yaroqsiz, soxtalaridan ajrata olish, ya'ni mediasavodxonlikka ega bo'lish zarurati yuzaga keldi. Avvalo, mediasavodxonlikning o'zi nima, nega unga bugun dunyo bo'ylab talab ortib bormoqda kabi savollariga javob topish lozim. Chunki so'nggi yillarda axborot oqimining bir necha barobar tezlashishi, ijobiy ma'lumotlar bilan bir qatorda, salbiy xarakterdagi axborotning ko'payishi mediasavodxonlikka ega bo'lish zaruratini qo'ydi. An'anaviy tarzda mediasavodxonlik shaxsning asarlarni tahlil eta olish va sifatli matnlarni yaratishdan iborat bo'lgan.

Media literacy (mediasavodxonligi) tushunchasi ajralib turadi va u media voqeligini tahlil va sintez qilish, mediamatndan foydalanish va uni tushunish, mediamadaniyat asoslarini bilishni, ya'ni mediata'lim natijasini nazarda tutadi.

MATERIALLAR VA METODLAR

Mediata'lim foliyatini amalga oshirishga pedagoglarni tayyorlash jarayoni juda serqirra: u nazariy materiallarni o'rganish, amaliy mashg'ulotlarda mediamadaniyat asoslarini o'rganish asosida ijodiy va didaktik o'yin topshiriqlarini samarali va faol qo'llashni nazarda tutadi. Ijodiy topshiriqlarni bajarish natijasida pedagoglar turli yosh toifalariga doir mediata'limdan mediaklub,

kino, to'garak, fakultativlardan olgan bilimlarini oliy ta'lim muassasasi amaliyotida qo'llash imkoniyatlariga ega bo'ladilar. Mediakompetentlikning amaliy-faoliyatli ko'rsatkichlari "mediamatnlarni yaratish va tarqatish yuzasidan mustaqil tanlov amaliy ko'nikmalarini (jumladan-shaxsan va mualliflar guruhi tomonidan yaratilgan) har xil tur va janrlar, media sohasidagi faol mustaqil o'qish ko'nikmalarini" tashkil qiladi [1].

Kreativ ko'rsatkichlar media bilan bog'liq "turli faoliyat shakllarida yorqin ifodalangan ijodiy boshlanish darajasini (persektiv, o'yinli, badiiy, tadqiqotchilik va b.), namoyon qiladi[2].

Mediata'lim mashg'ulotlari jarayonida pedagoglarning o'zlashtirgan bilim, ko'nikma va malakalarini amaliyotga tadbiiq qilishlarida ularning talabalar bilan o'tkazadigan amaliy mashg'ulotlarida o'ta muhim tarkibiy qism vazifasini o'taydi.

O'qituvchilar bilan ishlashda muhim jihat mediata'lim maqsadlariga erishishda eng asosiy yordamchi hisoblanadigan o'qituvchi va talaba ish usuli sifatida ko'riladigan mediata'lim metodlarini o'rganishga qaratiladi [90].

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Mazkur jarayonda mediamadaniyat asarlarini o'rganishga asoslangan bilim va faoliyat usullarini o'zlashtirish quyidagi darajada kechadi:

- Bilim va faoliyat usullarini qo'llashda media materialidan foydalanish;
- Mediamatnlarni ongli qabul qilish va esda saqlab qolish;
- Media va mediamadaniyat to'g'risidagi bilimlarni ijodiy rivojlantirish[3].

Media uzluksiz ta'lim jarayonini vizual materiallar bilan boyitishga, darsning sifatli o'tilishi va talabalar tomonidan o'zlashtirish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, modem, foto, video, kompyuter texnologiyalari, internet bilan do'stlashish, bilimlarni kengaytirish imkonini yaratadi.

Bugungi axborot muhitini tushunishda mediasavodxonlik muhim ahamiyat kasb etadi. Yoshlarda avvalo, OAV orqali uzatilayotgan va qabul qilinayotgan kundalik axborotni saralash ko'nikmalarini, turli axborotlarni qabul qilgandan keyin ham har qanday vaziyatda to'g'ri qaror qabul qilish, axborot qayerdan, kim tomonidan va nima maqsadda uzatilyapti, o'zida kimning manfaatlarini aks ettiryapti degan tushunchalarni shakllantirish lozim. Mohiyati o'rganilmagan, yolg'on tarqatilyotgan xabar va axborotlarning hayotimizni tubdan o'zgartirib yuborishi muqarrardir.

Global axborot jamiyati shakllanishi sharoitida axborot - kommunikatsiya texnologiyalari, avvalambor, internet yoshlar va o'smirlar rivojlanishiga ta'sir etuvchi muhim omilga aylanib bormoqda. Shu bilan birga, axborot-kommunikatsiya, internet-texnologiyalarining jamiyat hayotining barcha sohaslariga keng miqyosda joriy etilishi yoshlarni axborot sohasidagi xavf-xatarlardan himoya qilish, chetdan kirib kelayotgan mafkuraviy xurujlardan, ularning ongini buzg'unchilik ta'sirlaridan saqlash masalalarining dolzarbligini kuchaytirdi. Ijtimoiy tarmoqlar, kompyuter o'yinlari foydalanuvchilari, video va kinomahsulot iste'molchilari ularning jismoniy va ma'naviy-axloqiy rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi axborotlarga duch kelayotgan holatlari uchramoqda. Bu borada rivojlangan demokratik mamlakatlar tajribasi alohida e'tiborga molik, ularda mazkur masalalar quyidagi vazifalar orqali hal etiladi:

-yoshlar va yoshlarni axborot makonida himoya qilishga qaratilgan milliy qonunchilikni rivojlantirish;

-media-savodxonlik, tarmoqda muloqot qilish odobini yuksaltirish;

-internetda xavfsiz ishlashni qo'llab-quvvatlashning texnik mexanizmlarini yaratish;

-mazkur masalalarni hal etishda davlat organlari, ta'lim muassasalari, oila, fuqarolik jamiyati institutlari, OAV keng ishtiroki va o'zaro hamkorligini ta'minlash[4]

XULOSA

Bu borada, Germaniyada ushbu masalalar yoshlarni himoya qilish to'g'risidagi qonun, inson qadr-qimmatini himoya qilish to'g'risidagi hamda teleradioeshittirish va telemediasizmatlar sohasida yoshlarni muhofaza qilish to'g'risidagi davlat shartnomalari orqali tartibga solinadi. Nosog'lom axborot oqimlaridan yoshlarni himoyalashga oid dunyoda qator huquqiy mexanizmlar yaratilgan. Jumladan, xalqaro amaliyotda "Kiber jinoyatlar to'g'risida" Konvensiya, "Voyaga yetmaganlar uchun xavfsiz Internet va onlayn resurslarni joriy qilish to'g'risida" Yevropa Ittifoqi Parlamenti Assambleyasining tavsiyalari, "Bola huquqlari to'g'risida" BMT Konvensiyasini, "Yoshlarni himoyalash to'g'risida" Germaniya, "Voyaga yetmaganlarni ommaviy axborotning salbiy ta'siridan himoyalash to'g'risida" Litva va "Yoshlarni sog'lig'i va rivojlanishiga ziyon yetkazuvchi

axborotdan himoyalash to'g'risida" Rossiya qonunlarini tilga olish mumkin. Mediasavodxonlik haqida so'z ketganda ekspertlar shuni qayd etadiki, ko'nikmalarning an'anaviy to'plami kengaymoqda... katta ma'lumotlardan xabardorlik, shaxsiy ma'lumotlarning maxfiyligi, internetda qo'llaniladigan algoritmlarni bilish, shuningdek, mediaga kirishish va undan chiqish o'rtasidagi muvozanatga rioya qila olish yangi mediasavodxonlik komponentlari hisoblanadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Федоров А.В. Модель развития медиакомпетентности и критического мышления студентов педагогического вуза на занятиях медиаобразовательного цикла .Иновации в образовании. 2007.
2. Хожимухаммедова D.R. O'qituvchilarning kasbiy kompistentligi. Xalq ta'limi. IMJ. – T.: 2011
3. Кузьмин Е. И., Паршакова А. В. Медиа и информационная грамотность в обществах знания / Сост.-М.: МЦБС, 2013
4. Махамаджоновна М.М. Современные подходы в формировании межкультурных компетенций с использованием медиатекстов.NamDU-ilmiy axborotnomasi ISSN:2181-0427-2020.